

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CXI. De diuisione gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

actus secundus, ut patet: gloria autem & gratia actus primus: ac per hoc illa est propria potentia, ista communis essentia, & potentia secundum diuersa.

¶ Ad secundum, negatur absumptum. Nam gratia licet perficiat ad actum meritum, non tamen tantum ad hoc, nec primo ad hoc, quoniam gratia primo perficit ad dei formam, ad participationem diuinae naturae, iuxta illud Iud. 1. Pet. 2. diuinae naturae consortes: ad actum autem meritum secundario. Vnde infans per gratiam regeneratur in filios Dei, habentes primum & principalem effectum gratiae & caritatis secundario, sicut patet.

¶ Ad tertium dicendum, quod anima est subiectum gratiae secundum quod est in specie intellectualis, uel rationalis naturae: non autem constituitur anima in specie per aliquam potentiam, cum potentiae sint proprietates naturales animae speciem consequentes. Et ideo anima secundum suam essentiam differt specie ab aliis animalibus, sicut brutis animalibus, & plantarum. Et propter hoc non sequitur, si essentia humanae animae sit subiectum gratiae, quod quaelibet anima possit esse gratiae subiectum: hoc enim conuenit essentiae animae inquantum est talis speciei.

¶ Ad quartum dicendum, quod cum potentiae animae sint naturales proprietates speciem consequentes, anima non potest sine his esse. Dato autem quod sine his esset, adhuc tamen anima difficeretur secundum speciem suam intellectuales, uel rationalis: non quia actu haberet has potentias, sed propter speciem talis essentiae, ex qua naturae sunt huiusmodi potentiae effluere.

QVAESTIO CXI.

De diuisione gratiae, in quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de diuisione gratiae. Et circa hoc quaeruntur quinque.

¶ Primo, Vtrum conuenienter diuidatur gratia per gratiam gratis datam, & gratiam gratum facientem.

¶ Secundo, de diuisione gratiae gratum facientis per operantem, & cooperantem.

¶ Tertio, de diuisione eiusdem per gratiam praeuientem, & subsequenter.

¶ Quarto, de diuisione gratiae gratis datae.

¶ Quinto, de comparatione gratiae gratum facientis, & gratis datae.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum gratia conuenienter diuidatur per gratiam gratum facientem, & gratiam gratis datam.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod gratia non conuenienter diuidatur per gratiam gratum facientem, & gratiam

& actum est in potentia illa, distinguenda est: quoniam dupliciter hoc contingit, scilicet primo, & secundo. Et dicitur, quod gratia primo perficitur esse, & non primo ad operari, & propterea non ad obiectum. Nec ad actum primo perficit, sed secundario: facit enim primo hominem filium Dei, & consequenter potenter

mereri uitam aeternam. Sequela ergo negatur: quoniam non tenet nisi de habitu primo perficiente ad actum, & obiectum. ¶ Ad confirmationem ex Anselmo dicitur, quod Anselmus potest uerificari de iustitia actuali pro quanto omnis operatio bona est in uoluntate secundum aliquid, pura uolitionem: sed quantum ad iustitiam habituales lato uocabulo accipiendo iustitiam, falsum est quod dicitur.

¶ Ad quartum, negatur quod omnis habitus sit subiectus in aliqua potentia. Et ad probationem, quia opus habentis reddit bonum, dicitur quod reddere opus habentis bonum, contingit dupliciter, scilicet primo, & ex consequenti. Et quod habitus, qui ad hoc primo est, ut opus habentis reddat bonum in potentia aliqua, est cuius est opus: gratia autem non propter opus est primo, sed secundario, principaliter enim est propter esse confortem diuinae naturae, quod est prius omni uirtute: & ideo est in subiecto priore quacunque potentia, ut proportionaliter forma respondeat materia.

¶ Præterea. Quaecunque non datur ex meritis præcedentibus, datur gratis: sed etiam ipsum bonum natura datur homini absque merito præcedenti, quia natura præsupponitur ad meritum, ergo ipsa natura est etiam gratis data a Deo. natura autem diuiditur contra gratiam. Incouenienter igitur hoc, quod est gratis datum, ponitur ut gratiae differentia: quia inuenitur etiam extra gratiae genus.

¶ Præterea. Omnis diuisio debet esse per opposita: sed etiam ipsa gratia gratum faciens per quam iustificamur, gratis nobis a Deo conceditur, secundum illud Roman. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius, ergo gratia gratum faciens non debet diuidi contra gratiam gratis datam. SED CONTRA est, quod Apostolus utrunque attribuit gratiae, scilicet & gratum facere, & esse gratis datum. Dicit enim quantum ad primum ad Ephes. 1. Gratificauit nos in dilecto filio suo. Quantum uero ad secundum dicitur ad Roman. 2. Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. potest ergo distinguere gratia, quae uel habet unum tantum, uel utrunque.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut Apostolus dicit ad Roman. 13. Quae à Deo sunt ordinata sunt. In hoc autem ordo rerum consistit, quod quaedam per alia in Deum reducuntur, ut Dionysius dicit in libro caele. Hierar. * Cum igitur gratia ad hoc ordinatur, ut homo reducat in Deum, ordine quodam hoc agitur, ut scilicet quidam per alios in Deum reducantur. Secundum hoc igitur duplex est gratia. Vna quidem per quam ipse homo Deo coniungitur, quae uocatur gratia gratum faciens. Alia uero per quam unus homo cooperatur alteri ad hoc, quod ad Deum reducat. Huiusmodi autem donum uocatur gratia gratis data: quia supra facultatem naturae, & supra meritum personae homini conceditur. Sed quia non datur ad hoc, ut homo ipse per eam iustificetur, sed potius ut ad iustificationem alterius cooperetur: ideo non uocatur gratum faciens. Et de hac dicit Apostolus ad Corinth. 12. Vnicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem, scilicet aliorum.

Ad

Quartum.

cap. 4. & 8. & 7. a mcd.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod gratia non dicitur facere gratum effectum, sed formaliter, scilicet quia per hanc homo iustificatur, & dignus efficitur vocari Deo gratus, secundum quod dicitur ad Col. 1. Dignos nos fecit in partem fortis sanctorum in lumine.

AD SECUNDUM dicendum, quod gratia secundum quod gratis datur, excludit rationem debiti. Potest autem intelligi duplex debitum. Vnum quidem ex merito proveniens, quod refertur ad personam, cuius est agere meritoria opera, secundum illud ad Roman. 4. ei qui operatur, merces imputatur secundum debitum, non secundum gratiam. Aliud est debitum secundum conditionem naturae, puta, si dicamus debitum esse homini quod habeat rationem, & alia quae ad humanam pertinent naturam. Neutro autem modo dicitur debitum propter hoc, quod Deus creaturam obligetur, sed potius in quantum creatura debet subiacere Deo, ut in ea divina ordinatio impleatur: quae quidem est, ut talis natura tales conditiones, vel proprietates habeat, & quod talia operas talia consequatur. Dona igitur naturalia carent primo debito, non autem carent secundo debito: sed dona supernaturalia utroque debito carere, & ideo specialis sibi nomen gratiae vendicant.

AD TERTIUM dicendum, quod gratia gratum faciens addit aliquid supra rationem gratiae gratis datae, quod etiam ad rationem gratiae pertinet, quia scilicet hominem gratum facit Deo: & ideo gratia gratis data, quae hoc non facit, retinet sibi nomen commune, sicut in pluribus aliis contingit. Et sic operantur duae partes diuisionis, sicut gratum faciens, & non faciens gratum.

¶ Super questionis 111. Articulum secundum.

ARTICVLVS II.

Utrum gratia conuenienter diuidatur per operantem, & cooperantem.

IN articulo 2. q. 111. omisso primo, dubium occurrit circa differentiam inter gratiam operantem, & cooperantem pro

gratia Dei motione sumptam. ImPLICANTUR siquidem duo contraria simul. Nam assignando differentiam dicitur, quod operans dicitur, quando mens nostra tantum: cooperans uero quando mens nostra se habet ut mouens, & mota, applicando autem ad actus nostros subiungitur, quod cum mouemur ad velle, est gratia operans, cum uero mouemur ad exteriorius opus, est gratia cooperans. Constat autem, quod ad uoluntas se habet non ut mota tantum: nam uelle a uoluntate est, & in uoluntate, alioquin non esset liberum.

¶ Et confirmatur, quia mouere ad uel-

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod gratia inconuenienter diuidatur per operantem, & cooperantem. Gratia enim accidens quoddam est, ut supra dictum est: sed accidens non potest agere in subiectum ergo nulla gratia debet dici operans.

¶ 2. Præter. Si gratia aliquid operetur in nobis, maxime operatur in nobis iustificationem: sed hoc non sola gratia operatur in nobis. dicit enim Aug. super illud Ioan. 14. *Opera quae ego facio, & ipse faciet. Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te. ergo nulla gratia debet dici simpliciter operans.

¶ 3. Præter. Cooperari alicui, uideatur pertinere ad interiorius agens, non autem ad principalius: sed gratia principalis operatur in nobis, quam liberum arbitrium secundum illud Roma. 8. Non est currentis neque uolentis, sed miserentis Dei. ergo gratia non debet dici cooperans.

¶ 4. Præter. Inuisio debet dari per opposita: sed operari & cooperari non sunt opposita: idem enim potest operari, & cooperari. ergo i-

conuenienter diuiditur gratia per operantem, & cooperantem.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in libro de gratia & libero arbitrio. * Cooperatio Deum in nobis perficit, quod operando incipit: quia ipse ut uelimus, operatur incipiens, qui uolentibus cooperatur perficiens: sed operationes Dei, qui bus mouet nos ad bonum, ad gratiam pertinent. ergo conuenienter gratia diuiditur per operantem & cooperantem.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, gratia dupliciter potest intelligi. Vno modo diuinum auxilium, quo nos mouet ad bene uolendum & agendum. Alio modo habituale donum nobis diuinitus inditum. Vtroque autem modo gratia dicta conuenienter diuiditur per operantem, & cooperantem. Operatio enim alicuius effectus non attribuitur mobili, sed mouenti. In illo ergo effectu, in quo mens nostra est mota & non mouens, solus autem Deus mouens, operatio Deo attribuitur, & secundum hoc dicitur gratia operans. In illo autem effectu, in quo mens nostra & mouens & mouetur, operatio non solum attribuitur Deo, sed etiam animae, & secundum hoc dicitur gratia cooperans. Est autem in nobis duplex actus. Primus quidem interior uoluntatis: & quantum ad istum actum uoluntas se habet ut mota, Deus autem ut mouens, & praesertim cum uoluntas incipit bonum uelle, quae prius malum uolebat. Et ideo secundum quod Deus mouet humanam mentem ad hunc actum, dicitur gratia operans.

¶ Alius autem actus est exterior, qui cum a uoluntate imperetur, ut supra habitum est, consequens est, quod ad hunc actum operatio attribuitur uoluntati. Et quia etiam ad hunc actum Deus nos adiuuat & interiorius confirmando uoluntatem, ut ad actum perueniat, & exteriorius facultatem operandi praebendo, respectu homini actus dicitur gratia cooperans. Unde post praemissa uerba subdit Augustinus. * Ut autem uelimus, operatur: cum autem uolumus, ut perficiamus nobis cooperatur. Si igitur gratia accipiat pro gratuita Dei motione, qua mouet nos ad bonum meritum, conuenienter diuiditur gratia per operantem & cooperantem. Si uero accipiat gratia pro habituali dono, sic est duplex gratiae effectus, sicut & cuiuslibet alterius forme: quorum primus est

D. 431.

Inf. ar. 1. q. 6. & 2. di. 26. ar. 5. & 2. q. 27. ar. 5. ad 1. & 2. & 2. cor. 6.

¶ 110. art. 2.

Colligitur ex tract. 72. in Ioan. post medium, to. 9. & de uer. apostoli. serm. 15.

le, ubi... quoniam... pater... uno... ad hoc... spectat... opera... ad hoc... ta cal... rucul... ton... non o... citus... imper... dem... de actu... merito... extra... citur... litera... gratia... Dei n... moue... merito... tio a... qui de... rio, i... ceter... luntas... bonum... saluet... & ut... quicqu... cta in... etiam... fesse d... ter act... merito... gratia... si don... gratia... Dei me... mo me... tur gra... ti, sec... peranti... tam ex... tur, quo... que ope... ratione... nimerit... uero co... bet rati... darii, e... ne bon... tiam ad... constitui... in statu... conseq... intentio... dicere, q... luntas... bonum... ut moue... ex praec... uel actu... cta in act... uet se ad... bonum... luntas fac... dicitur ta... temque a... tenoris o... facultati... luntas se... cedenti in... torum d... tuita Dei... cedit ex... binialis... res, prop... luntas au...

herum, quia potest dissentire a tali uelle: Deus enim mouet suauiter liberum arbitrium secundum conditionem eius. Et per hoc patet responsio ad cetera: nam facere ut uelimus, non contingit uno modo, sed duobus, scilicet ut uelimus mouendo nos ipsos ad hoc, & ut uelimus moti tantum ab ipso Deo. Secundo modo spectat ad gratiam operantem, primo ad cooperantem iuxta calorem corporis articulari de opere meritorio. Et similiter non omnis actus elicitus a uoluntate est imperans ab ea, & propterea non est eadem, aut par ratio de actu, & bonitate meritoria inus & extra. Secundo dicitur, quod quia in litera distinguendo gratiam, grauitam Dei motionem &c. expresse dicitur, Quamouetur ad bonum meritorium, intentione auctoris est loqui de bono meritorio, ita quod dupliciter inuenitur uoluntas se habere ad bonum meritorium scilicet, ut mota tantum, & ut mouens mota, quocirca fit de actu subtrahitur. Et quia etiam in litera manifeste distinguitur inter actum interiorum meritorium, ut est ex gratia, id est, habituali dono. & ut est a gratia, id est, gratuita Dei motione, & primo modo attribuitur gratia cooperanti, secundo uero operanti: & quia etiam ex litera habetur, quod effectus gratie operantis habet rationem primi boni meritorii, effectus uero cooperantis habet rationem secundarii, extenso nomine boni meritorii etiam ad esse, quo constituitur aliquis in statu meritorio, conseqens est, quod intento auctoris est dicere, quod tunc uoluntas se habet ad bonum meritorium ut mouens, quando ex precedenti esse, uel actu meritorio facta in actu, iam mouet se ad meritorium bonum. Sunt enim tunc duo operantes, scilicet Deus, & uoluntas facta in actu in tali esse: & propterea gratia cooperans dicitur tam confirmans uoluntatem ad exterius opus, facultatemque exterioris operis praebens, quam ut est principium interioris operis meritorii secundum habituale donum iam datum facultati liberi arbitri ad utendum cum uult. Tunc autem uoluntas se habet ut mota tantum in hoc esse, quando non ex precedenti merito, aut esse meritorio, ad actum, uel statum meritorium ducitur. Et propterea gratia operans dicitur tam grauita Dei motio ad actum interiorum meritorium, qui non procedit ex habitu, uel actu altero meritorio, quam gratia ipsa habitualis, ut dat esse. Ad nihil enim horum sunt duo operantes, proprie loquendo, sed unus tantum, scilicet Deus. Voluntas autem est ad actum subtrahit se habeat ut operans: ad

A rationem tamen meritorii, cum ea non prehabeat in actu, non se habet ut operans, sed ut obliquens, ut in responsione ad secundum in litera habes.

¶ Vnde patet responsio ad obiecta, quoniam in aequiuoco laboratur de esse a uoluntate, aliud quippe est esse a uoluntate, & aliud esse a uoluntate in actu in tali esse, ita ut moueat se ad meritum, longe plus ad hoc exigitur, quam ad illud, ut patet.

¶ Ex hoc etiam patet, quod primo modo primus actus uoluntatis est ab ea ut praedictum est: & tamen non est ab ea ut mouente se, sicut nec de scensus deorsum est a graui ut mouente se, proportionaliter loquendo semper, unum superest dubium, an actus idem interior possit simul esse a gratia operante, & cooperante uerbi gratia. De gratia sua motione excitat Petrum iam existentem in gratia ad interiorum actum charitatis, & consentit Petrus nouo cuidam zelo honoris Dei, an actus ille sit ab utraque gratia, & ut est ab habitu, sit cooperantis, ut a gratuita Dei motione sit operantis gratia, an ipsa gratuita Dei motio, propter praecedentem habitum, spectet ad gratiam cooperantem.

¶ Sed hoc non est difficile soluere intentionem literae, & formaliter rationes actuum consideranti. Nam actus meritorius praesens in gratia aut est imperatus a gratia, & tunc sine dubio ad solam gratiam cooperantem spectat, sicut est actus exterior; aut non imperatus a gratia, sed gratia se habet ad illum obsecutiuè, ut consingere uideatur in nouis actibus excedentibus proportionem gratiae, qui illam ualde augent: & tunc gratuita Dei motio operantis gratiae rationem habet ad talem actum sub tali ratione, quamuis sub communi ratione meritorii etiam a gratia cooperante sit, quando ut sic, a gratia habituali imperatur propter praesistentem finem in eo. Et ex hoc habes, quod gratia operans non solum inuenerit in infusione gratiae, & iustificatione impii; sed post acceptam gratiam pluries, quantum manifestius in iustificatione impii. Et propterea in litera dicitur, quod quantum ad actum interiorum meriti uoluntas se habet ut mota, Deus autem ut mouens, praesertim quoniam uoluntas, quae prius malum uolebat, incipit bonum uelle.

¶ Haec secunda solutio principalis dubii magis uideatur ad mentem auctoris, una tamen aliam clarificat.

¶ In reliquis tribus huius quaestionis articulis nihil scribendum occurrit.

esse, secundus est operatio: sicut caloris operatio est facere calidum, & exterior calfactio. Sic igitur habitualis gratia, in quantum animam sanat, uel iustificat, siue gratiam Deo facit, dicitur gratia operans; in quantum uero est principium operis meritorii, quod ex libero arbitrio procedit, dicitur cooperans.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod secundum quod gratia est quaedam qualitas accidentalis, non agit in animam effectiue, sed for maliter: sicut albedo dicitur facere albam superficiem.

AD SECVNDVM dicendum, quod Deus non sine nobis nos iustificat; quia per motum liberi arbitrii dum iustificamur, Dei iustitiae cōsentimus. Ille tamen motus non est causa gratiae, sed effectus. nisi rota operatio pertinet ad gratiam.

AD TERTIVM dicendum, quod cooperari dicitur aliquis alicui non solum sicut secundarium agentis principali agentis, sed sicut adiuuans ad praesuppositum finem; homo autem per gratiam operantem adiuuatur a Deo, ut bonum uelit. Et ideo praesupposito iam fine, conseqens est ut gratia nobis cooperetur.

AD QVARTVM dicendum, quod gratia operans, & cooperans est eadem gratia, sed distinguitur secundum diuersos effectus, ut ex supra dictis patet. *

ARTICVLVS III.

Utrum gratia conuenienter diuidatur in praeuientem, & subsequentem.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod gratia inconuenienter diuidatur in praeuientem, & subsequentem. Gratia enim est diuinae dilectionis effectus: sed Dei dilectio nunquam est subsequens, sed semper praeueniens, secundum illud prima Io. quarto. Non quasi nos dilexerim?

B Sufficit tibi gratia mea; sed idem non potest esse prius & posterius. ergo gratia inconuenienter diuidatur in praeuientem, & subsequentem.

SED CONTRA est, quod gratia Dei ex eius misericordia prouenit: sed utrunque in psalmo quinquagesimo octauo legitur, Misericordia eius praueiniet me. & iterum, Misericordia eius subsequetur me. ergo gratia conuenienter diuidatur in praeuientem, & subsequentem.

RESPON. Dicendum, quod sicut gratia diuiditur in operantem & cooperantem secundum diuersos effectus, ita etiam in praeuientem, & subsequentem, qualitercunque gratia accipitur. Sunt autem quinque effectus gratiae in nobis, quorum primus est, ut anima sanetur: secundus, ut bonum uelit: tertius est, ut bonum quod uult, efficaciter operetur: quartus est, ut in bono perseueret: quintus est, ut ad gloriam perueniat. Et ideo gratia secundum quod cat in nobis primum effectum, uocatur praueinens respectu secundi effectus: & prout causat in nobis secundum, uocatur subsequens respectu primi effectus. Et sicut

bet ad talem actum sub tali ratione, quamuis sub communi ratione meritorii etiam a gratia cooperante sit, quando ut sic, a gratia habituali imperatur propter praesistentem finem in eo. Et ex hoc habes, quod gratia operans non solum inuenerit in infusione gratiae, & iustificatione impii; sed post acceptam gratiam pluries, quantum manifestius in iustificatione impii. Et propterea in litera dicitur, quod quantum ad actum interiorum meriti uoluntas se habet ut mota, Deus autem ut mouens, praesertim quoniam uoluntas, quae prius malum uolebat, incipit bonum uelle.

¶ Haec secunda solutio principalis dubii magis uideatur ad mentem auctoris, una tamen aliam clarificat.

¶ In reliquis tribus huius quaestionis articulis nihil scribendum occurrit.

unus effectus est posterior uno effectu, & prior alio, ita gratia potest dici praeueniens, & subsequens secundum eundem effectum respectu diuersorum, & hoc est quod * Aug. dicit in li. de natura & gratia. Praeuenit ut sanemur, subsequitur ut sanati uegetemur; praeuenit ut uocemur, subsequitur ut glorificemur.

2. 2. parum
8. pri. di. 197.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod dilectio Dei nominat aliquid eternum, & ideo nunquam potest dici nisi praeueniens; sed gratia significat effectum temporalem, qui potest precedere aliquid, & ad aliquid subsequi, & ideo gratia potest dici praeueniens, & subsequens.

Ad SECUNDVM dicendum, quod gratia non diuersificatur per hoc, quod est praeueniens, & subsequens secundum essentiam, sed solum secundum effectum sicut de operante & cooperante dictum est. Quia et secundum quod gratia subsequens ad gloriam pertinet, non est alia numero a gratia praeueniente, per quam nunc iustificamur. Sicut enim charitas uiae non euacuatur, sed perficitur in patria, ita etiam & de lumine gratiae est dicendum, quia neutrum in sui ratione imperfectionem importat.

Ad III. dicendum, quod quamuis effectus gratiae possint esse infiniti numero, sicut sunt infiniti actus humani, tamen omnes reducuntur ad aliqua determinata in specie: & praeterea omnes conueniunt in hoc, quod unus alium praecedit.

ARTICVLVS IIII.

Utrum gratia gratis data conuenienter ab Apostolo diuidatur.

3. contra ca.
154. & 2. cor
12. 10. 21.

Ad QUARTVM sic proceditur. Videtur, quod gratia gratis data inconuenienter ab Apostolo distinguatur. Omne enim donum, quod nobis a Deo gratis datur, potest dici gratia gratis data: sed infinita sunt dona, quae nobis gratis a Deo conceduntur tam in bonis animae, quam in bonis corporis, quae tamen nos Deo gratos non faciunt. ergo gratiae gratis datae non possunt comprehendi sub aliqua certa diuisione.

¶ 2. Praeterea. Gratia gratis data distinguitur contra gratiam gratum facientem: sed fides pertinet ad gratiam gratum facientem, quia per ipsam iustificamur, secundum illud Ro. 5. Iustificati igitur ex fide &c. ergo inconuenienter ponitur fides inter gratias gratis datas, praesertim cum aliae uirtutes ibi non ponantur ut spes, & charitas.

¶ 3. Praeterea. Operatio sanitarum, & loqui diuersa genera linguarum, miracula quaedam sunt. Interpretatio etiam sermonum ad sapientiam, uel scientiam pertinet secundum illud Dan. 1. Pueris his dedit Deus scientiam, & disciplinam in omni libro, & sapientia. ergo inconuenienter diuiditur gratia sanitarum: & genera linguarum contra operationem uirtutum, & interpretatio sermonum contra sermonem sapientiae & scientiae.

q. 48. art. 4.

¶ 4. Praeterea. Sicut sapientia & scientia sunt quaedam dona Spiritus sancti, ita etiam intellectus, consilium, pietas, & fortitudo, & timor, ut supra dictum est: ergo haec etiam debent poni inter gratias gratis datas.

Sed contra est, quod Apostolus dicit primae ad Corinthios 12. Alii per spiritum datur sermo sapientiae, alii autem sermo scientiae secundum eundem spiritum, alii fides in eodem spiritu, alii gratia sanitarum, alii operatio uirtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.

Ar. 1. huius q.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum

est, Gratia gratis data ordinatur ad hoc cooperetur, ut reducat ad Deum: hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo. hoc operari non potest interius mouendo.

AD QVARTVM dicendum, qd sapientia & scientia nō computantur inter gratias gratis datas, secundū quod enumerantur inter dona Spiritus sancti, prout scilicet mens hominis est bene mobilis per Spiritū sanctum ad ea, quæ sunt sapientie & scientiæ: sic enim sunt dona Spiritus sancti, ut supra dictum est. Sed computatur inter gratias gratis datas, secundū quod importat quandam abundantiam scientiæ & sapientie, ut homo possit non solum in seipso recte sapere de diuinis, sed etiam alios instruere, & contradicentes reuincere. Et ideo inter gratias gratis datas significatur primo * sermo sapientie, & sermo scientiæ: quia ut * Augustinus dicit 14. de Trinitate, aliud est scire tantummodo quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam, aliud est scire quem admodum hoc ipsum & pijs optineatur, & contra impios defendatur.

ARTICVLVS V.

Vtrum gratia gratis data sit dignior quam gratia gratum faciens.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod gratia gratis data sit dignior quam gratia gratum faciens. Bonum enim gentis est melius, quam bonum vnius, ut * Philosophus dicit in 1. Ethic. sed gratia gratum faciens ordinatur solum ad bonum vnius hominis, gratia autem gratis data ordinatur ad bonum cōerotius Ecclesiæ, ut supra dictū est, ergo gratia gratis data est dignior, q̄ gratia gratum faciens. ¶ 2. Præ. Maior virtus est, quod aliquid possit agere in aliud, quam quod solum in seipso perficiatur: sicut maior est claritas corporis, quod potest etiam alia corpora illuminare, quam eius quod ita in se licet, quod alia illuminare non potest. Propter quod etiam * Philosophus dicit in 5. Ethicorum, qd iustitia est præclarissima virtutum, per quam homo recte se habet etiam ad alios: sed per gratiā gratum facientem homo perficitur in seipso, per gratiā autem gratis datam homo operatur ad perfectionem aliorū, ergo gratia gratis data est dignior, quam gratia gratum faciens. ¶ 3. Præ. Id quod est propriū meliorum, dignius est quam id quod est commune omnium, sicut ratiocinari, quod est propriū hominis, dignius est, quam sentire, quod est commune omnibus animalibus: sed gratia gratum faciens est cōis omnibus mēbris Ecclesiæ, gratia autē gratis data est propriū donum digniorum membrorum Ecclesiæ. ergo grā gratis data est dignior quam gratia gratum faciens.

SED CONTRA est, quod Apost. 1. ad Corint. 12. enumeratis gratijs gratis datis, subdit, Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Et sicut per subsequentia patet, loquitur de charitate, quæ pertinet ad gratiam gratum facientem. ergo gratia gratū faciens excellentior est quam gratia gratis data. RESPON. Dicendum, qd unaquæque virtus tanto excellentior est, quanto ad altius bonum ordinatur. Semper autem finis potior est his, quæ sunt ad finem: gratia enim gratum faciens ordinat hominem immediate ad coniunctionē ultimi finis: gratia autē gratis datæ ordinat hominē ad quædam præparatoria finis vltimi: sicut per prophetiam & miracula, & alia huiusmodi, homines inducuntur ad hoc, qd vltimo fini coniungantur. Et ideo gratia gratum faciens est multo excellentior, quam grā gratis data.

A AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut * Philosophus dicit in 12. Met. Bonum multitudinis, sicut exercitus, est duplex. Vnum quidem quod est in ipsa multitudine, puta, ordo exercitus: aliud autem est quod est separatū a multitudine, sicut bonū ducis. Et hoc melius est: quia ad hoc etiam illud aliud ordinatur. Gratia autem gratis data ordinatur ad bonum commune Ecclesiæ, quod est ordo ecclesiasticus: sed gratia gratum faciens ordinatur ad bonum commune separatū, quod est ipse Deus. Et ideo gratia gratum faciens est nobilior.

B AD SECUNDVM dicendum, qd si gratia gratis data posset hoc agere in altero quod homo per gratiā gratum facientem cōsequitur, sequeretur qd gratia gratis data esset nobilior: sicut excellentior est claritas solis illuminantis, q̄ corporis illuminari. Sed per gratiā gratis datam homo non potest causare in alio coniunctionem ad Deum, quam ipse habet per gratiā gratum facientem, sed causat quædam dispositiones ad hoc. Et ideo non oportet, qd gratia gratis data sit excellentior: sicut nec in igne calor manifestatiuus speciei eius per quam agit ad inducendum calorem in alia, est nobilior quam forma substantialis ipsius.

H AD TERTIVM dicendum, qd sentire ordinatur ad ratiocinari sicut ad finem, & ideo ratiocinari est nobilius. Hic autem est e conuerso: quia id quod est propriū, ordinatur ad id, quod est commune sicut ad finem: unde non est simile.

QVAESTIO CXII.

De causa gratiæ, in quinque articulos diuisa.

DE INDE considerandū est de causa gratiæ.

ET circa hoc quarūtur quinque.

¶ Primo, Vtrum solus Deus sit causa efficiens gratiæ.

¶ Secūdo, vtrum requiratur aliqua dispositio ad grām ex parte recipientis ipsam per actum liberi arbitrij.

¶ Tertio, Vtrum talis dispositio possit esse necessitas ad gratiā.

¶ Quarto, vtrum gratia sit equalis in omnibus.

¶ Quinto, vtrum aliquis possit scire se habere gratiam.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum solus Deus sit causa gratiæ.

A AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod nō solus Deus sit causa gratiæ. Dicitur enim Ioan. 1. Gratia & veritas per Iesum Christum facta est: sed in nomine Iesu Christi intelligitur non solum natura diuina assumens, sed etiam natura creata assumpta. ergo aliqua creatura potest esse causa gratiæ.

¶ 2. Præ. Ista differentia ponitur inter sacramēta nouæ legis & veteris, quod sacramēta nouæ legis

Prima Secundæ S. Tho.

Supr. q. 106. art. 7. cor. & 3. q. 62. art. 1. cor. & ad 7. & 1. di. 16. art. 4. & 4. di. 14. q. 2. ad 2. & 1. q. 2. ad 3. & Eph. 3. 16. 3.

I N articulo primo questionis, centesimæ duodecimæ dubium occurrit, quoniam in prima parte questionis 45. artic. 4. diffinitum est, quod nulla creatura potest creare suæ principaliter, siue instrumentaliter: nunc autem dicitur, quod aliqua res creata potest instrumentaliter causare gratiam, quod est creare, cum gratia non educatur de potentia subiecti.

¶ Ad hoc dicitur, negando qd gratia proprie creatur, quia ut in prima parte questionis 45. articuli 4. dictum fuit, creatrix est proprie substantium: gratia autem licet non educatur de potentia subiecti, sicut nec anima intellectum, differt ab eain hoc, qd nō subsistit sicut anima: & ideo, ut paulo ante in questione 110. artic. 2. ad 3. dictum est, non proprie fit, & consequenter nec creatur, sed dicitur creatrix, quia non educitur de potentia subiecti, nec datur ex meritis, proprie, nō

Super Quæstio 112. Articulum primum.

Supr. q. 106. art. 7. cor. & 3. q. 62. art. 1. cor. & ad 7. & 1. di. 16. art. 4. & 4. di. 14. q. 2. ad 2. & 1. q. 2. ad 3. & Eph. 3. 16. 3.

KK mo